

En tjenestemand kan imidlertid under en sag, hvor Retten har fuld prøvelsesret, nedlægge påstand om, at administrationen tilpligtes principielt at tage hans forhold op til fornyet overvejelse, idet en sådan foranstaltning i givet fald kan sikre,

at den skade, den pågældende påstår at have lidt som følge af forsinkelsen med udfærdigelsen af bedømmelsesrapporten, kan afhjælpes på passende måde, uden at den skønsmæssige beføjelse, der er tillagt ansættelsesmyndigheden, påvirkes heraf.

RETTENS DOM (Femte Afdeling)

8. november 1990 *

I sag T-73/89,

Giovanni Barbi, videnskabelig tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, med bopæl i Varese (Italien), ved advokat med møderet for Den Italienske Republiks Corte di Cassazione Giuseppe Marchesi, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Ernest Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Sergio Fabro, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Guido Berardis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Centre Wagner, Kirchberg,

sagsøgt,

hvori der er nedlagt påstand om erstatning og godtgørelse for det økonomiske og ikke-økonomiske tab, som sagsøgeren påstår at have lidt,

har

* Processprog: italiensk.

RET TEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, H. Kirschner, og dommerne C. P. Briët og J. Biancarelli,

justitssekretær: fuldmægtig B. Pastor,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 20. juni 1990, afsagt følgende

Dom

Sagsfremstilling

- 1 Sagsøgeren, der er kandidat i industriel kemi fra universitetet i Torino, blev i 1961 ansat af Kommissionen ved Det Fælles Forskningscenter (herefter benævnt »Forskningscentret«) i Ispra. Han er nu videnskabelig tjenestemand i lønklasse A 5 i Kommissionen. Han har i mere end femten år været indplaceret i lønklassens sidste løntrin.
- 2 Sagsøgerens bedømmelsesrapport for perioden 1983-1985 blev ikke udfærdiget inden for den fastsatte frist, dvs. inden den 30. november 1985. Sagsøgeren fremsendte den 26. marts 1987 et notat til sin overordnede for at gøre ham opmærksom herpå.
- 3 Sagsøgeren indgav den 3. marts 1988 en ansøgning til Kommissionen. Han anførte heri, at Kommissionen ikke havde tildelt ham nye forskningsopgaver, efter at det flerårige forskningsprogram »Hydrogen production, energy storage and transportation«, som han havde brugt 80 % af sin arbejdstid på, var afsluttet den 31. december 1983. I flere år havde han befundet sig i nærmest absolut isolation, og dette havde fremkaldt »en tilstand med utilfredshed, frustration og psykisk lidelse« hos ham. Denne situation og det forhold, at der ikke var blevet udarbejdet bedømmelsesrapport for perioden 1983-1985, havde standset hans karriereforsløb. Sagsøgeren anmodede om, at »det arbejde, som han havde udført siden den 1. juli 1983, blev bedømt i overensstemmelse med vedtægten... og at hans karriereforsløb derefter blev overvejet på ny«.

- 4 Kommissionen meddelte ved notat af 3. maj 1988 sagsøgeren, at hans ansøgning var videresendt til generaldirektøren for Forskningscentret.
- 5 Forskningscentrets direktør udarbejdede den 18. maj 1988 et svar på sagsøgerens ansøgning. Det anførtes heri, at sagsøgeren ikke havde accepteret de nye opgaver, som hans kontorchef havde foreslået, ligesom sagsøgeren ikke på eget initiativ var fremkommet med forslag. For så vidt angik sagsøgerens karriereforløb, havde kontorchefen meddelt direktøren, at sagsøgeren ikke umiddelbart stod foran forfremmelse til lønklasse A 4. Dette svar blev ikke fremsendt til sagsøgeren på grund af en administrativ fejl, der skyldtes Forskningscentrets omstrukturering og direktørens fratræden.
- 6 Sagsøgeren indgav den 26. september 1988 en klage til Kommissionen over den stiltiende afvisning af hans ansøgning. Han gentog heri indholdet af ansøgningen af 3. marts 1988.
- 7 Forskningscentrets direktør underskrev den 16. november 1988 som bedømmer sagsøgerens bedømmelsesrapport for perioden 1985-1987. Sagsøgeren påtegnede denne rapport den 2. december 1988.
- 8 Samme direktør underskrev den 30. november 1988 bedømmelsesrapporten for perioden 1983-1985. Sagsøgeren nægtede ifølge de oplysninger, som hans advokat har givet i retsmødet, at påtegne denne rapport.
- 9 Retten har af egen drift konstateret, at det fremgår af sagsøgerens personlige aktmappe, at Kommissionen har afvist hans klage ved afgørelse af 16. februar 1989, og denne afgørelse er meddelt sagsøgeren ved skrivelse af 1. marts 1989 fra generaldirektøren for personale. Kommissionen har — under henvisning til direktørens ovennævnte svar af 18. maj 1988 (præmis 5) — for det første anført, at klagen er indgivet for sent. Kommissionen har tilføjet, at den besluttede alligevel at svare herpå. Kommissionen har vedrørende klagens første punkt — anmodningen om vurderingen af sagsøgerens arbejdsindsats — gjort gældende, at da bedømmelsesrapporterne for perioderne 1983-1985 og 1985-1987 var blevet udarbejdet i mel-

lemtiden, var klagen herefter uden genstand. Kommissionen har vedrørende klagens andet punkt anført, at den havde besluttet ikke at imødekomme sagsøgerens ansøgning.

Retsforhandlinger

- 10 Barbi har på baggrund af disse omstændigheder ved stævning, indgivet til Domstolens Justitskontor den 13. marts 1989, anlagt nærværende sag mod Kommissionen.
- 11 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:
- Det statueres, at Kommissionen har tilsidesat tjenestemandsvedtægtens artikel 43 og artikel 6 i de almindelige gennemførelsesbestemmelser til denne bestemmelse samt lighedsgrundsætningen og god forvaltningsskik, idet den har udfærdiget og meddelt sagsøgeren hans bedømmelsesrapport vedrørende perioden 1. juli 1983 — 30. juni 1985 mindst tre år for sent.
 - Kommissionen tilpligtes at tage sagsøgerens forhold op til fornyet overvejelse, idet der på grundlag af de oplysninger vedrørende sagsøgeren, der er fremkommet for sent, tages hensyn til sagsøgerens ønske om at komme i betragtning ved forfremmelse til en højere lønklasse og blive tildelt passende arbejdsopgaver.
 - Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 12 Herudover har sagsøgeren i replikken nedlagt følgende påstande:
- Det statueres, at Kommissionen i det foreliggende tilfælde har tilsidesat vedtægtens artikel 43 og artikel 6 i de almindelige gennemførelsesbestemmelser samt som følge heraf vedtægtens artikel 45.
 - Kommissionen tilpligtes dels at tage sagsøgerens forhold op til fornyet overvejelse, idet der tages hensyn til hans ønske om at komme i betragtning ved forfremmelse til en højere lønklasse og blive tildelt et passende ansvarsområde, dels at betale sagsøgeren en efter Rettens skøn fastsat godtgørelse for det ikke-økonomiske tab, han har lidt.

- 13 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:
- Frifindelse.
 - Der træffes afgørelse om omkostningerne i overensstemmelse med reglerne herom.
- 14 Den skriftlige forhandling har fundet sted for Domstolen. Domstolen har ved kendelse af 15. november 1989 hjemvist sagen til behandling ved Retten i medfør af artikel 14 i Rådets afgørelse af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans.
- 15 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse. Retten har dog stillet to spørgsmål til parterne vedrørende sagsøgerens bopæl og undertegning af bedømmelsesrapporten for perioden 1983-1985.
- 16 Den mundtlige forhandling fandt sted den 20. juni 1990. Sagsøgerens advokat har under retsmødet oplyst, at sagsøgeren ikke har nedlagt påstand om økonomisk erstatning for det tab, han har lidt. En sådan påstand ville hverken være i overensstemmelse med sagsøgerens »stil eller hensigt«. Sagsøgeren er optaget af sit arbejde, og han ønsker, at de begåede fejl afhjælpes ved, at hans forhold tages op til fornyet overvejelse.
- 17 Kommissionens repræsentant har nedlagt en afvisningspåstand, for så vidt angår påstanden om, at Kommissionen tilpligtes at betale en efter Rettens skøn fastsat godtgørelse for ikke-økonomisk skade. Kommissionen har anført, at påstanden ikke kan antages til realitetsbehandling, idet den først er nedlagt i replikken.
- 18 Retten har anmodet sagsøgerens advokat om at præcisere påstandene, og han har herefter erklæret, at han »frafalder påstanden om godtgørelse for ikke-økonomisk skade, der først er nedlagt i replikken«.

- 19 Afdelingsformanden har ved retsmødets slutning erklæret den mundtlige forhandling for afsluttet.

Den første påstand

Formaliteten

- 20 Den første påstand går ud på, at det statueres, at Kommissionen har tilsidesat visse bestemmelser og visse af fællesskabsrettens almindelige principper. Kommissionen har ikke bestridt, at denne påstand kan antages til realitetsbehandling. Retten skal imidlertid af egen drift undersøge visse forhold.
- 21 Det bemærkes for det første, at en sådan påstand kan nedlægges under et erstatningssøgsmaal. Domstolen har tidligere antaget påstande om, at der er begået forvaltningsmæssige fejl, til realitetsbehandling (jf. dom af 12. juli 1973, Di Pillo mod Kommissionen, sagerne 10/72 og 47/72, Sml. s. 763, på s. 765 og 772). På samme måde har Domstolen i dom af 8. juli 1965, Luleich mod Kommissionen for Euratom (sag 68/63, Sml. 1965-1968, s. 103), statueret, at der forelå en fejl, som den sagsøgte institution var ansvarlig for.
- 22 Da sagen har sin baggrund i ansættelsesforholdet mellem sagsøgeren og den sagsøgte institution, må det undersøges, om bestemmelserne i artiklerne 90 og 91 i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«) er overholdt (jf. Domstolens domme af 22. oktober 1975, Meyer-Burckhardt mod Kommissionen, sag 9/75, Sml. s. 1171, på s. 1181, og af 7. oktober 1987, Schina mod Kommissionen, sag 401/85, Sml. s. 3911, på s. 3929).
- 23 Det fremgår af sagen, at sagsøgeren i marts 1988 fremsendte en ansøgning til Kommissionen i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1. Sagsøgeren anmodede — med henvisning til, at han befandt sig i »en tilstand med utilfredshed, frustration og en reel psykisk lidelse«, som skyldtes, at han var isoleret, og at der endnu ikke forelå en bedømmelsesrapport for perioden 1983-1985 — om, rapporten blev udfærdiget, og at hans karriereforløb blev vurderet på ny.

- 24 Da udkastet til svar, som Forskningscentrets direktør udarbejdede den 18. maj 1988, ikke blev fremsendt til sagsøgeren, må det konstateres, at ansøgningen må anses for stiltiende afslået i juli 1988. Klagen af 26. september 1988 er således indgivet inden for tremånedersfristen i vedtægtens artikel 90, stk. 2.
- 25 For så vidt angår bedømmelsesrapporten, har Kommissionen givet sagsøgeren medhold i klagen, idet den er blevet udarbejdet. Kommissionen har med hensyn til de øvrige punkter i klagen ikke svaret inden for fristen på fire måneder i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2. Kommissionen har derfor stiltiende afslået den del af klagen, hvori sagsøgeren anmoder om, at hans karriereforløb overvejes på ny. Det må herefter konstateres — uden at det er nødvendigt at tage hensyn til den udtrykkelige afgørelse om at afvise klagen, der blev udstedt efter udløbet af fristen på fire måneder — at sagen er anlagt inden for fristen i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 3. Det følger heraf, at den første påstand kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 26 Sagsøgeren har til støtte for denne påstand for det første gjort gældende, at der foreligger en overtrædelse af vedtægtens artikel 43 og artikel 6 i de almindelige gennemførelsesbestemmelser til vedtægtens artikel 43, som Kommissionen har udstedt. Ifølge sagsøgeren udgør forsinkelsen på tre år med udarbejdelsen af hans bedømmelsesrapport en tilsidesættelse af gennemførelsesbestemmelsernes ufravigelige regler. Der findes ikke supplerende bestemmelser, hvorefter det bedømmelses-system, der er fastlagt i disse regler, kan fraviges. Forsinkelsen kan ikke begrundes med særlige omstændigheder, idet hans overordnede var de samme i flere år.
- 27 Sagsøgeren har for det andet gjort gældende, at der foreligger en overtrædelse af lighedsgrundsætningen og god forvaltningsskik. Forsinkelsen på tre år, hvortil han har henvist, indebærer en forskelsbehandling af ham i forhold til flertallet af tjenestemænd, der også ofte udsættes for uundskyldelige forsinkelser, men disse udgør dog kun maksimalt ca. et år.

- 28 Sagsøgeren har for det tredje anført, at der foreligger en tilsidesættelse af vedtægts artikel 45 og procedurereglerne for forfremmelser inden for samme stillingsgruppe. Bedømmelsesrapporten, der afgjort var positiv for sagsøgeren, blev ikke taget i betragtning ved forfremmelsesprocedurerne for 1986, 1987 og 1988. Der blev ikke taget hensyn til ham, eller også blev han vurderet, uden at et væsentligt vurderingsgrundlag var til stede. Hans videnskabelige virke var ekstraordinært i forhold til flertallet af videnskabelige tjenestemænd ved Forskningscentret, og sagsøgeren har anført, at han efter en forskriftsmæssig sammenligning af kandidaternes fortjenester burde have opnået en gunstig placering. Vurderingen af tjenestemændenes fortjenester bør ikke — således som Kommissionen har anført — bygge på andre forhold, såsom det kendskab, som overordnede har til deres underordnede. En sådan vurderingsmåde ville medføre subjektive og ukontrollable vurderingskriterier, hvilket ikke er i overensstemmelse med den sammenligning af fortjenester, der er fastlagt i vedtægten. Hertil kommer, at sagsøgerens overordnede har udvist en fuldstændig mangel på interesse for hans virke. De har aldrig haft en samtale med ham herom. De har derfor ikke i forbindelse med forfremmelsesprocedurerne i 1986, 1987 og 1988 været i stand til at vurdere ham samvittighedsfuldt og med fuldt kendskab til forholdene.
- 29 Kommissionen har som bilag til svarskriftet fremlagt det notat, som Forskningscentrets direktør udarbejdede den 18. maj 1988 i besvarelse af sagsøgers ansøgning. Sagsøgeren har imidlertid i replikken bestridt notatets indhold. Han har anført, at han — modsat direktørens oplysninger — ikke havde nægtet at gennemføre forskning vedrørende elektrokemiske detektorer. Endvidere har sagsøgeren — i modstrid med indholdet af notatet af 18. maj 1988 — anført, at han havde foreslået sine tidligere overordnede to nye opgaver, som han kunne have påtaget sig efter afslutningen af det flerårige program.
- 30 Sagsøgeren har gjort gældende, at udarbejdelse af en bedømmelsesrapport tre år efter udløbet af den foreskrevne frist er en fejl, som Kommissionen er ansvarlig for. Han har herved henvist til Domstolens praksis, hvorefter en tjenestemand lider »ideel skade som følge af, at hans personlige akksamling er ulovlig og ufuldstændig« (dom af 14. juli 1977, Geist mod Kommissionen, sag 61/76, Sml. s. 1419, på s. 1435).

- 31 Efter at Kommissionen har fået kendskab til sagsøgerens forklaringer i replikken, har den ikke fastholdt oplysningen om, at sagsøgeren skulle have nægtet at påtage sig nye opgaver. Forsinkelsen med udarbejdelsen af bedømmelsesrapporten skyldes ifølge Kommissionen to forhold. For det første havde den afdeling, som sagsøgeren var tilknyttet, været uden direktør fra 1985. Afdelingen var blevet ledet af den tidligere direktør, der var blevet direktør for anlægget i Ispra. Endvidere var Forskningscentret blevet omstruktureret i 1987. I en sådan periode kan de overordnede »ikke i rette tid træffe alle de afgørelser, som de bør træffe«. Sagsøgeren var ikke den eneste tjenestemand i denne situation, idet »dette ligeledes gjaldt for de fleste af hans kolleger«.
- 32 Kommissionen har bestridt, at den omhandlede forsinkelse har medført skade for sagsøgeren ved at hindre hans karriereløb. Ifølge Domstolens praksis må der i denne forbindelse sondres mellem to typer af forfremmelsesprocedurer. Ved den procedure, der er fastlagt i vedtægtens artikel 29, er det nødvendigt, at Udvælgelseskomitéen, der skal udvælge et begrænset antal ansøgere til en ledig stilling, gennemgår bedømmelsesrapporterne. Derimod har det forhold, at en bedømmelsesrapport ikke foreligger, ved en procedure i henhold til vedtægtens artikel 45 aldrig i sig selv medført, at den afgørelse, der er blevet truffet ved procedurens afslutning, er blevet annulleret. Afgørelsen om forfremmelse af en tjenestemand træffes af vedkommende overordnede og kan således bygge på det kendskab, som de overordnede har til vedkommendes fortjenester. Det følger heraf, at det ikke er nødvendigt, at bedømmelsesrapporten foreligger under procedurens forskellige faser. I det foreliggende tilfælde var den direktør, hvorunder sagsøgeren henhørte, formand for det udvalg, der skulle fremkomme med første forslag til forfremmelser. Sagsøgerens kontorchef var ligeledes medlem af udvalget. Kommissionen har gjort gældende, at det forhold, at bedømmelsesrapporten ikke forelå, ikke har haft en så afgørende indflydelse, at det kan påvirke forfremmelsesprocedurens gyldighed, og har tilføjet, at sagsøgerens nye overordnede, som var i besiddelse af hans bedømmelsesrapport, heller ikke i 1989 foreslog ham forfremmet.
- 33 Ifølge Kommissionen burde sagsøgeren til støtte for, at han skulle have været forfremmet, have påvist en årsagsforbindelse mellem det forhold, at han ikke blev opført på listen over de tjenestemænd, som var mest egnede til forfremmelse i 1988, og det forhold, at bedømmelsesrapporten ikke forelå. Kommissionen har anført, at sagsøgeren burde have påvist, at de udvalg ved Forskningscentret, der be-

handlede forfremmelser til lønklasse A 4 for det pågældende år, ikke var i besiddelse af de positive vurderinger af sagsøgeren, som de kunne have fundet i rapporten. Sagsøgeren har ikke forsøgt at føre dette bevis.

- 34 Indledningsvis bemærkes, at den omhandlede bedømmelsesrapport ikke er blevet udfærdiget inden den 30. november 1985, der var den fastsatte frist. Den direktør, der var bedømmer, har først underskrevet rapporten den 30. november 1988, dvs. tre år for sent.
- 35 En sådan forsinkelse er ikke forenelig med god forvaltningsskik (jf. Domstolens dom af 6. februar 1986, Castille mod Kommissionen, sagerne 173/82, 157/83 og 186/84, Sml. s. 497, på s. 526). En sådan overskridelse af den frist, der er fastsat i artikel 6 i de almindelige gennemførelsesbestemmelser til vedtægtens artikel 43 vedrørende bedømmelse af tjenestemænd, kan hverken begrundes med, at der ikke var udnævnt en direktør, eller at tjenestegrenen skulle omstruktureres. Det kan herefter fastslås, at Kommissionen har begået en tjenstlig fejl, uden at det er nødvendigt at undersøge, om Kommissionen ligeledes har tilsidesat de almindelige retsprincipper, som sagsøgeren har påberåbt sig, eller om de i øvrigt upræcise bebrejdelser, som sagsøgeren har fremsat mod sine overordnede, er begrundede.
- 36 Sagsøgeren har udtrykkeligt nedlagt påstand om, at Retten i domskonklusionen statuerer, at Kommissionen har tilsidesat visse retsregler. Der er imidlertid kun grundlag for i domskonklusionen at statuere, at der foreligger en sådan fejl, såfremt det drejer sig om et selvstændigt forhold, der ikke har forbindelse med den anden påstand.

Den anden påstand

Formaliteten

- 37 Den anden påstand går ud på, at sagsøgerens forhold tages op til fornyet overvejelse, og at der tilkendes ham en godtgørelse for den skade, han har lidt. Kommissionen har ikke bestridt, at denne påstand kan antages til realitetsbehandling. Retten må imidlertid af egen drift undersøge visse forhold.

- 38 Fællesskabets retsinstanser kan ikke under et annullationssøgsmål — uden at gribe ind i den administrative myndigheds beføjelser — tilpligte en fællesskabsinstitution at træffe de foranstaltninger, som opfyldelsen af en dom om annullation af en afgørelse indebærer (jf. Domstolens dom af 9. juni 1983, Verzyck mod Kommissionen, sag 225/82, Sml. s. 1991, på s. 2005). Retten har imidlertid fuld prøvelsesret i denne sag. Den fornyede overvejelse, som sagsøgeren har nedlagt påstand om, er en foranstaltning, der i givet fald skal sikre, at den skade, han påstår at have lidt, afhjælpes på passende måde. Hertil kommer, at sagsøgeren kun har nedlagt påstand om, at hans forhold tages op til fornyet overvejelse uden konkret at angive på hvilken måde. Den skønsmæssige beføjelse, der er tillagt ansættelsesmyndigheden, påvirkes således ikke, såfremt den sagsøgte institution dømmes i overensstemmelse med påstanden. Karakteren af de foranstaltninger, som sagsøgeren har nedlagt påstand om, er således ikke til hinder for, at påstanden antages til realitetsbehandling.
- 39 Det fremgår af bemærkningerne vedrørende første påstand, at der forud for sagsanlægget har fundet en administrativ procedure sted i henhold til vedtægtens bestemmelser. Den anden påstand antages herefter ligeledes til realitetsbehandling.

Realiteten

- 40 For at der kan gives sagsøgeren medhold i den anden påstand, må han påvise, at den fejl, der er begået af Kommissionen, har påført ham skade, og at det, for at denne skade kan afhjælpes, er nødvendigt, at hans forhold tages op til fornyet overvejelse. Det må derfor først undersøges, om sagsøgeren har lidt en sådan skade.
- 41 Ifølge Domstolens praksis kan det medføre en ikke-økonomisk skade for en tjenestemand, at hans personlige aktmappe er mangelfuld eller ufuldstændig, idet dette kan give anledning til usikkerhed og uro med hensyn til hans fremtidige karriere (jf. dom af 14. juli 1987, Geist mod Kommissionen, sag 61/76, Sml. s. 1419, på s. 1435, og af 15. marts 1989, Bevan mod Kommissionen, sag 140/87, Sml. s. 701).
- 42 I det foreliggende tilfælde har sagsøgeren i tre år befundet sig i en sådan situation med usikkerhed og uro, idet hans bedømmelsesrapport for perioden 1983-1985 er blevet udarbejdet med betydelig forsinkelse. Det må derfor fastslås, at den tjenstlige fejl, som Kommissionen har begået, har påført ham en ikke-økonomisk skade.

Der er imidlertid ikke påført sagsøgeren yderligere skade, efter at bedømmelsesrapporten blev udarbejdet den 30. november 1988. Afhjælpningen af den ikke-økonomiske skade kræver således ikke i sig selv, at sagsøgerens forhold nu tages op til fornyet overvejelse, idet afhjælpningen kan ske i form af en økonomisk godtgørelse.

- 43 Det følger heraf, at sagsøgeren — for at der kan gives ham medhold i, at hans forhold principielt tages op til fornyet overvejelse — må påvise, at den tjenstlige fejl, som Kommissionen har begået, ikke blot har medført en vis skade, men at skaden også er aktuel.
- 44 Sagsøgeren har i denne forbindelse gjort gældende, at det forhold, at bedømmelsesrapporten ikke forelå, forhindrede, at han blev forfremmet, og dermed, at han — idet han ikke blev forfremmet — blev tillagt nye beføjelser, svarende til en højere placeret stilling.
- 45 Sagsøgeren har imidlertid ikke kunnet påvise en årsagsforbindelse mellem det forhold, at den omhandlede rapport ikke forelå, og afgørelsen vedrørende forfremmelser for årene 1986, 1987 og 1988. Hans generelt holdte udtalelser er i denne forbindelse ikke tilstrækkelige. Kommissionen har med rette anført, at sagsøgeren burde have ført konkret og specifikt bevis for årsagsforbindelsen mellem det forhold, at sagsøgeren ikke blev opført på listen over de tjenestemænd, som var mest egnede til forfremmelse for budgetåret 1988, og det forhold, at der ikke forelå en bedømmelsesrapport for perioden 1983-1985. Det samme argument gælder ligeledes for 1986 og 1987.
- 46 Det må herefter fastslås, at sagsøgeren ikke har påvist, at det forhold, at bedømmelsesrapporten ikke forelå, har haft betydning for de omhandlede forfremmelsesprocedurer. Det følger heraf, at sagsøgeren ikke har dokumenteret at have lidt skade, der gør det nødvendigt, at hans forhold tages op til fornyet overvejelse. Der kan derfor ikke gives sagsøgeren medhold i hans påstand herom.
- 47 Da Retten har fastslået, at sagsøgeren har lidt en ikke-økonomisk skade, må det imidlertid undersøges, dels om sagsøgeren har nedlagt en subsidær påstand om afhjælpning heraf, dels hvorledes afhjælpning kan ske.

48 Sagsøgeren har i retsmødet frafaldet påstanden om, at Kommissionen tilpligtes at »betale [ham] en efter Rettens skøn fastsat godtgørelse«, idet denne påstand først er nedlagt i replikken. Herved har sagsøgeren imidlertid alene frafaldet kravet om en pengemæssig godtgørelse. Det må derfor undersøges, om sagsøgeren også har frafaldet en påstand om, at der tillægges ham et symbolsk beløb, der ikke er en pengemæssig godtgørelse.

49 Indholdet af klagen og stævningen må derfor undersøges med henblik på at konstatere, om sagsøgeren også har nedlagt påstand om en sådan afhjælpning. Selv om sagsøgeren ikke har nedlagt en udtrykkelig påstand herom, må det fastslås, at sagsøgeren i sin første ansøgning til Kommissionen og i klagen har henvist til en »tilstand med frustration og psykisk lidelse«. Sagsøgeren har ligeledes i stævningen henvist til, at han var isoleret, og har i generelle vendinger anmodet om, at hans skade afhjælpes. Af sagsøgerens påstand om, at hans forhold tages op til fornyet overvejelse, fremgår det ikke udtrykkeligt, at han påstår sig tilkendt et symbolsk beløb som godtgørelse for skaden. Selv om stævningen ikke indeholder en udtrykkelig påstand herom, finder Retten, at de ovennævnte udtalelser i stævningen kan fortolkes således, at der nedlægges en subsidiær påstand om en sådan godtgørelse (jf. Domstolens dom af 10. december 1957, ALMA mod Den Høje Myndighed, sag 8/56, Sml. 1954-1964, s. 49).

50 Det må herefter fastslås, at den tjenstlige fejl, som Kommissionen har begået, har påført sagsøgeren en ikke-økonomisk skade. Denne ikke-økonomiske skade kan ikke anses for fuldt ud afhjulpet ved, at Retten fastslår den i nærværende dom. Kommissionen findes derfor at burde tilpligtes at betale sagsøgeren et beløb på 1 ECU som symbolsk godtgørelse for den ikke-økonomiske skade, han har lidt.

Sagens omkostninger

51 Det må fastslås, at sagsøgeren delvis har tabt sagen. Imidlertid fremgår det af det anførte, at sagsøgeren skyldes en tjenstlig fejl, som kan tilregnes den sagsøgte institution. Herefter bør Kommissionen i medfør af artikel 69 i Domstolens procesreglement pålægges at betale sagens omkostninger (jf. Domstolens dom af 15. juli 1972, Heinemann mod Kommissionen, sag 79/71, Sml. s. 147).

På grundlag af disse præmisser .

udtaler og bestemmer

RET TEN (Femte Afdeling)

- 1) Kommissionen betaler sagsøgeren et beløb svarende til 1 ECU som godtgørelse for den ikke-økonomiske skade, han har lidt.
- 2) I øvrigt frifindes sagsøgte.
- 3) Kommissionen betaler sagens omkostninger.

Kirschner

Briët

Biancarelli

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. november 1990.

H. Jung

Justitssekretær

C. P. Briët

Afdelingsformand